

הרב ישראל פסח פיינהנדלר
רב ומו"ץ בית מדרש אבני ישפה
מחבר שו"ת אבני ישפה
יועץ חנוך ונשואין, ומוהל מומחה

כ"ח כסלו, נר ד' חנוכה, תשס"ג

לכבוד ר' דוד ליבר שליט"א
אחדשה"ט,

קבלתי מכתבך ששלחת לרף היומי בענין השאלה באדם שחולה במחלה מסוכנת וצוה עליו הרופא לאכול בשר, ויש לפניו שני סוגי בשר שאחד מהם נבלה ואחד מהם חזיר. ושאל איזה איסור יותר קל כדי שיעשה האיסור היותר קל מבין שני האיסורים וכמו שאמרו חז"ל הקל הקל תחילה.

כתב הרמב"ם פ"ד מאכלות אסורות ה"ב וז"ל: אין אסור משום נבילה אלא מינים טהורים בלבד מפני שהן ראויין לשחיטה ואם נשחטו שחיטה כשרה יהיו מותרין באכילה, אבל מינים טמאין שאין שחיטה מועלת בהן בין שנחשטה כראוי בין שמתה כדרכה בין שחתך בשר מן החי ממנה ואכלו אינו לוקה משום נבלה וטרפה אלא משום אוכל בשר טמאה עכ"ל. וכן בהלכות שחיטה פ"א ה"א כתב וז"ל: מצות עשה שישחוט מי שירצה לאכול בשר בהמה חיה ועוף ואחר כך יאכל שנאמר וזבחת מבקרך ומצאנך עכ"ל. הרי למדנו שהאוכל בשר בלי שחיטה עובר בלא תעשה וגם בעשה, אבל האוכל בשר מבהמה טמאה כמו חזיר, עובר רק לא תעשה משום אוכל בשר טמאה.

ולכן לפי האמור לעיל האוכל נבילה יותר חמור. אלא שהרמב"ם כתב בפרק ב' מאכלות אסורות ה"א וז"ל: מכלל שנאמר וכל בהמה מפרסת פרסה ושסעת שסע שתי פרסות מעלת גרה שומע אני שכל שאינה מעלת גרה ומפרסת פרסה אסור ולא הבא מכלל עשה עשה הוא, ובגמל ובחזיר ובארנבת ובשפן נאמר את זה לא תאכלו ממעלי הגרה וממפריסי הפרסה וגו' הרי למדת שהן בלא תעשה ואע"פ שיש בהן סימן אחד, שאיסור אכילתם בלא תעשה יתר על עשה הבא מכלל אותה תאכלו עכ"ל. הרי מפורש שגם באכילת בשר בהמה טמאה יש עשה ולא תעשה ולא רק באכילת נבילה.

והבאתם דברי רש"י חולין ק"ו א' ד"ה ראשונים שכתב וז"ל: בשר חזיר חמור מנבלה דאית בה תרי איסורי עכ"ל. ומשמע מדבריו שסובר רש"י שיש שני לאוין בחזיר אבל בנבילה יש לאו אחד, שהרי נקט לשון איסורין ומשמע שזה לא תעשה ולא מדבר על מצות עשה.

היוצא מדברינו שיש כאן מחלוקת בין הרמב"ם לרש"י, ולשיטת הרמב"ם נבילה וחזיר שווים שבשניהם יש לא תעשה ועשה, אבל לפי רש"י יש שתי לא תעשה בחזיר. ולמעשה יש לחשוש לשיטת רש"י שהרי לרמב"ם הם שווים, ולכן יתן לאדם דוקא נבילה ולא חזיר.

והריני חותם ברגשי ידידות,
ישראל פסח פיינהנדלר